

ԲԱԺԻՆ 3. ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

ՀԴՏ 316:796 60.564.03

DOI: 10.53068/25792997-2023.2.9-128

ԱՌԱՋԻՆ ԿՈՒՐՍԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ՖԻԶԿՈՒՆՏՈՒՐԱՅԻՆ-ՍՊՈՐՏԱՅԻՆ ՀԵՏԱՔՐՔՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ԿՈՂՄՆՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՀԱՐՑՄԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

*Հ. Գ. Թումանյան, Վ. Մ. Ավագիմյանց, Լ. Ա. Մելքոնյան
Երևանի պետական համալսարան,
Երևան, Հայաստան*

Առանցքային բառեր: Հետաքրքրություններ, արժեքային կողմնորոշումներ, ուսանողներ, սոցիոլոգիական հարցում, լող, հրաձգություն, ֆիզիկական դաստիարակություն, կենսակերպ:

Հետազոտության արդիականությունը: Արժեքային կողմնորոշումները, ինչպես հայտնի է [2,3] մարդու համեմատաբար կայուն և ընտրողական վերաբերմունքն է նյութական և հոգևոր բարիքների և իդեալների ընդհանրությանը, որոնք դիտարկվում են՝ որպես անձի կենսագործունեության պահանջների բավարարման առարկաներ, նպատակներ կամ միջոցներ: Արժեքային կողմնորոշումները կարծես ընդգրկում են ամբողջ կենսական փորձը, որը կուտակվում է մարդու անհատական զարգացման ընթացքում: Արժեքային կողմնորոշումների խնդիրն անմիջականորեն կապված է նաև կրթության, մասնագիտության ընտրության, անձի սոցիալական դիրքի, ֆիզկուլտուրային-սպորտային հետաքրքրությունների հարցերի հետ:

Ֆիզիկական դաստիարակության համակարգի ժողովրդավարացումը և հումանիզմը մեր երկրի բուհերում թույլ են տվել առաջ բերել նոր հիմնային նպատակային խնդիր, այն է՝ անձի ֆիզիկական մշակույթի ձևավորումը: Նման միտումը բնորոշ է նաև աշխարհի տարբեր երկրների ուսումնական հաստատություններին: Այդ խնդրի հաջող իրացման համար անհրաժեշտ է տիրապետել համապատասխան տեղեկատվության [4,6,7]:

Գրական աղբյուրների վերլուծությունը վկայում է այն մասին, որ 21-րդ դարի սկիզբն իր հետ բերեց ուսանող-երիտասարդության ֆունկցիոնալ հնարավորությունների զգալի նվազում: Բնականաբար, վերջինս կապված է այն բանի հետ, որ նվազել է հետաքրքրությունը ֆիզիկական վարժություններով և սպորտով կանոնակարգված կերպով զբաղվելու հանդեպ, ինչպես նաև նստակյաց կենսակերպի և այլ գործոնների հետ [1,5,8]:

Ժամանակակից պայմաններում բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում մասնագետներ պատրաստելու համար, բնականաբար, պահանջվում են ուսումնական գործընթացի ինտենսիֆիկացման նոր միջոցներ և մեթոդներ՝ նաև ֆիզիկական դաստիարակության ոլորտում: Վերջինս պայմանավորված է նրանով, որ վաղվա օրվա մասնագետը, բարձր մասնագիտական գիտելիքների հետ մեկտեղ, պետք է օժտված լինի ամուր առողջությամբ, շարժողական պատրաստվածության և աշխատունակության բավարար մակարդակով:

Հետազոտության նպատակը և խնդիրները: Պարզել առաջին կուրսի ուսանողների հետաքրքրությունը և վերաբերմունքը ֆիզկուլտուրային-սպորտային գործունեության հանդեպ:

Հետազոտության մեթոդները և կազմակերպումը: Հետազոտության հենքային մեթոդներն են՝ գիտական-մեթոդական գրականության տվյալների ուսումնասիրությունը, վերլուծությունը և ընդհանրացումը, ինչպես նաև սոցիոլոգիական հարցումը: Սոցիոլոգիական հարցումն անցկացվել է՝ ըստ մշակված հեղինակային հարցաթերթիկի՝ 2013թ. (2008-2013 ուստարի) և 2023 (2021-2023 ուստարի) ԵՊՀ ֆակուլտետների բազայի հիման վրա, որին մասնակցել են 13 575 առաջին կուրսի ուսանողներ:

Հետազոտության արդյունքները և վերլուծությունը: Բազմամյա հետազոտությունների ամփոփիչ տվյալները պատկերված են ներքոհիշյալ աղյուսակում:

Աղյուսակ

Սոցիոլոգիական հարցման արդյունքները՝ ԿՐԿՈՍՆԵՐՈՎ

		2013 թ.		2023 թ.	
		Տղաներ	Աղջիկներ	Տղաներ	Աղջիկներ
	Ցուցանիշներ.	n=3996	n=6953	n=844	n=1782
1.	ուսանողների քանակը	36,5	63,5	32,2	67,8
2.	լողալ կարող են	68,3	35,2	56,6	31,8
3.	լողալ չեն կարող	31,7	64,8	43,4	68,2
4.	հրաձգություն	-	-	-	-
5.	սկսնակ մարզիկներ	32,7	17,8	41,2	19,8
6.	սպորտով կանոնավոր պարապող մարզիկներ	28,1	8,5	27,5	6,3
7.	պարարվեստով զբաղվածներ	-	14,7	-	15,0

Աղյուսակի տվյալներից երևում է, որ 2013 թ. և 2023 թ. հետազոտությունների արդյունքում ուսանողության գերակշիռ մասը կազմում են աղջիկները: Միաժամանակ նկատվում է, որ տարեցտարի նվազում է բուռն ընդունվող տղաների քանակը: Դա առավելապես նկատվում է հումանիտար ֆակուլտետներում, հատկապես՝ բանասիրության ճյուղում: Այսպես՝ համալսարանի «Հայ բանասիրության», «Ռուս բանասիրության», «Եվրոպական լեզուների և հաղորդակցության», «Ընդհանուր մանկավարժության» ֆակուլտետներում վերջին տարիներին տղաների քանակը զգալիորեն պակասել է, իսկ առանձին բաժիններում տղաներ ընդհանրապես չեն ընդունվում:

Հայտնի է, որ ֆիզիկական դաստիարակության համակարգում որպես ուսումնական առարկա առանձնահատուկ ուշադրության է արժանի այնպիսի կիրառական և պաշտպանական նշանակություն ունեցող մարզաձևեր, ինչպիսիք են լողն ու հրաձգությունը, որոնք իրենց տեղն են գտել բոլոր ուսումնական հաստատությունների ֆիզիկական դաստիարակության ծրագրերում:

Ինչպես երևում է աղյուսակից, «լողալ կարող եք» հարցին 2013թ. տվյալներով դրական պատասխան են տվել մասնակից տղաների 68,3 % -ը, աղջիկների 35,2%-ը, իսկ 2023թ. լողալ իմացող տղաները կազմել են 56,6%-ը, աղջիկները՝

31,8%-ը: Փաստորեն տաս տարիների ընթացքում լողալ չիմացողների թիվը և տղաների, և աղջիկների մոտ զգալիորեն ավելացել է, որը տազնապալի երևույթ է ժամանակակից սոցիալական պայմաններում:

Առավել տազնապալի է հրաձգության վիճակը, որ ոչ մի ուսանող մինչև բուռն ընդունվելը կանոնավոր չի զբաղվել հրաձգությամբ: Առավել ևս արական սեռի ուսանողները հետաքրքրություն չեն ցուցաբերում հրաձգության նկատմամբ՝ որպես ժամանակակից ռազմակիրառական մարզաձև ազգային բանակում հաջողությամբ ծառայելու համար:

Պարզապես հարկ ենք համարում նշել նաև, որ բուռնական կրթության համակարգում ֆիզդաստիարակության ծրագրում չի իրականացվում ՀՀ կառավարության որոշումները [5]:

Ինչ վերաբերվում է սպորտով կանոնավոր պարապող արդեն առաջին կուրսեցիներին, ապա պարզվում է, որ 10 տարիների ընթացքում այդ ցուցանիշները երկու սեռի հարցվողների մոտ էապես չեն փոփոխվել:

Հարկ է նշել նաև, որ առաջին կուրսեցի աղջիկների շուրջ 15 %-ը կանոնավոր պարապել են նաև ազգային և լատինական պարերով:

Հետևաբար բերված փաստացի տվյալները վկայում են, որ աստիճանաբար նվազում է երիտասարդության

հետաքրքրությունը կանոնավոր սպորտային պարամունքների հանդեպ.

Կատարված հետազոտության արդյունքից կարելի է կատարել հետևյալ ամփոփումները:

Եզրակացություն: Դպրոցական ֆիզկուլտուրային կրթության համակարգում դեռևս ոչ բավարար է լուսաբանվում «Գիտելիքների հիմունքներ» բաժինը, որը նպաստում է՝ ընդլայնելու դպրոցականների հետաքրքրությունները ֆիզկուլտուրայի մարզական գործունեության նկատմամբ.

- Անհրաժեշտ է ընդլայնել նախնական զինվորական պատրաստության առարկայի «Հրաձգային» պատրաստության գործնական բաժնի ծավալը:

- Համապատասխան սպորտային կառույցներում հնարավորություն ստեղծել

անվճար կամ զեղչ պայմաններ դպրոցականների լողուսուցման համար:

- Դեռևս ոչ բավարար չափով է իրականացվում Կառավարության որոշումները հատկապես կիրառական և պաշտպանականության մարզաձևեր լողի և հրաձգության նկատմամբ:

- Մտահոգության կարիք է առաջացնում այն փաստը, որ տարեցտարի համալսարան ընդունվող արական սեռի ուսանողների քանակը նվազում է հատկապես բանասիրության թեքումով ֆակուլտետներում:

- Հարկ է նշել, որ բուհ ընդունված ուսանողների մեծամասնությունը դպրոցական տարիներին կանոնավոր չեն զբաղվում ֆիզիկական վարժություններով. պետական չափորոշիչներից ունեն շատ ցածր ֆիզիկական պատրաստություն:

■ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ավագիմյանց Վ. Մ., Սպորտային հրաձգություն, Ուսումնամեթոդական ձեռնարկ, Երևան, 2020, 79 էջ:
2. Գրիգորյան Յու. Գ., Թումանյան Հ. Գ., Գալոյան Ռ. Զ., Սանթրոսյան Ս. Գ., Ուսանողների վերաբերմունքը ֆիզիկական կուլտուրայի հանդեպ, Հանրապետական 28-րդ գիտամեթոդական կոնֆերանսի նյութեր, Երևան, 2001, էջ 15:
3. Թումանյան Հ. Գ., Գուլասարյան Զ. Գ., Գասպարյան Լ. Վ., Բուհում ֆիզիկական դաստիարակության գործընթացի բարելավման հարցեր, Հանրապետական, 40-րդ գիտամեթոդական կոնֆերանսի նյութեր, Երևան, 2013, էջ 139-142:

4. Թումանյան Հ. Գ., Ավագիմյան Կ. Մ., Մելքոնյան Լ. Ա., Ուսանողուհիների ֆիզիկական զարգացման հատկանիշների դարակազմիկ տեղաշարժերը, Գիտությունը սպորտում. արդի հիմնախնդիրներ, Գիտամեթոդական պարբերական №2, Երևան, 2020, էջ 37-43:
5. ՀՀ կառավարության 2008թ. №53 որոշումը ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի զարգացման 2009-2012 թ. ծրագրի մասին:
6. Խաչատրյան Ս. Գ., Գրիգորյան Լ.Գ., Քոսակյան Ա. Լ., Ֆիզիկական կուլտուրան ուսանողների օրակարգում, Գիտությունը սպորտում. արդի հիմնախնդիրներ, Գիտամեթոդական պարբերական N 1, , Երևան, 2020, էջ 93–99:
7. Мишкова Т. А., Морфофункциональные особенности и адаптационные возможности современной студенческой молодежи: Автореф. дисс., канд. биолог. наук, М., 2010, 24 с.

PHYSICAL CULTURE AND SPORT INTERESTS AND VALUE SYSTEM OF FIRST-YEAR STUDENTS IN THE ASPECT OF A SOCIOLOGICAL SURVEY

G. G. Tumanyan, V. M. Avagimyants, L. A. Melqonyan
Yerevan State University,
Yerevan, Armenia

ABSTRACT

Key words: interests, value system, swimming, shooting practice, physical education, mode of life.

Research relevance: The problem of value system is directly related to the issues of education, choice of profession, physical culture and sports interests. The article analyzes the results of a sociological survey of Yerevan State University students.

Research aim: The aim of the research is an attempt to find out interests and attitudes of first-year students to physical culture and sport activities.

Research methods and organization: The methods of studying and summarizing the available literary sources on the problem, as well as a sociological survey were used in the research. More than thirteen thousand YSU students /2013-2023/ participated in the research.

Research results and analysis: As a result of a ten-year comparative studies, it turned out that from 32 to 43% of male students and 64-68% of female students entering the first year of YSU, unfortunately, do not know how to swim. All respondents were not specifically

involved in shooting. These are disturbing facts, because, especially nowadays, these two sports have an important practical meaning. There is still insufficient coverage of first-year students in systematic classes in various sports.

Conclusion: YSU entrants still have a weak level of motor fitness due to their insufficient involvement in systematic trainings in various sports. It is necessary to expand the section <Shooting training> in the school course of basic physical training. It is necessary to create an opportunity in appropriate sports facilities to teach students swimming on a free basis and on favorable terms.

ФИЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНЫЕ ИНТЕРЕСЫ И ЦЕННОСТНЫЕ ОРИЕНТАЦИИ СТУДЕНТОВ-ПЕРВОКУРСНИКОВ В АСПЕКТЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА

*Г. Г. Туманян, В. М. Авагимяни, Л. А. Мелконян
Ереванский государственный
университет, Ереван, Армения*

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова: интересы, ценностные ориентации, плавание, стрельба, физическое воспитание, образ жизни.

Актуальность исследования. Проблема ценностных ориентаций непосредственно связана с вопросами образования, выбора профессии, физкультурно-спортивными интересами. В статье анализируются результаты социологического опроса студентов Ереванского государственного университета.

Цель исследования. Сделана попытка выявить интересы и отношение студентов-первокурсников к физкультурно-спортивной деятельности.

Методы и организация исследования. Использованы методы изучения и обобщения доступных литературных источников по проблеме и социологический опрос. В исследовании приняли участие более 13 тысяч студентов ЕГУ в 2013 и 2023 гг.

Анализ полученных результатов. В итоге десятилетних сравнительных исследований оказалось что от 32 до 43 % студентов мужского пола и 64-68 % женского пола, поступившие на I курс ЕГУ, к сожалению, не умеют плавать. Все опрошенные респонденты специально не занимались стрельбой. Это тревожные факты, ибо эти оба вида спорта имеют важное прикладное значение особенно в настоящее время.

Недостаточен еще охват студентов-первокурсников в систематические занятия разными видами спорта.

Краткие выводы. Абитуриенты ЕГУ имеют еще слабый уровень двигательной подготовленности в силу недостаточной их вовлеченности в систематические занятия разными видами спорта. Необходимо расширить раздел «стрелковая подготовка» в школьном курсе начальной физической подготовки. Диктуется необходимость создание в соответствующих спортивных структурах возможности обучения школьников плаванию на бесплатной или льготной основе.

Տեղեկություններ հեղինակների մասին

Հենրիկ Գևորգի Թումանյան՝ մ.գ.թ., Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնի պրոֆեսոր, Երևան, Հայաստան,
E.mail: h.tumanyan@ysu.am

Վլադիմիր Միխայելի Ավագիմյանց, Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոնի պրոֆեսոր, Երևան, Հայաստան,
E.mail: v.avagimyants@ysu.am

Լուսինե Ազատի Մելքոնյան՝ դասախոս, Երևանի պետական համալսարանի ֆիզիկական դաստիարակության և սպորտի ամբիոն, Երևան, Հայաստան,
E.mail: v.avagimyants@ysu.am

Information about the authors

Henrik Gevork Tumanyan - Candidate of Pedagogical Sciences, Professor of the Chair of Physical Education and Sports, Yerevan State University, Yerevan, Armenia

E-mail: h.tumanyan@ysu.am

Vladimir Mikhail Avagimyants - Professor, Head of the Chair of Physical Education and Sports, Yerevan State University, Yerevan, Armenia,

E-mail: v.avagimyants@ysu.am

Lusine Azat Melkonyan - Lecturer, Chair of Physical Education and Sports, Yerevan State University, Yerevan, Armenia,

E-mail: l.melqonyan@ysu.am

Հոդվածն ընդունվել է 20.06.2023-ին:

Ուղարկվել է գրախոսման՝ 21.06.2023-ին:

Գրախոս՝ մ.գ.դ., պրոֆեսոր Ֆ.Ղազարյան